

İman-ı taklidi ve İman-ı tahkiki

Bu iki çok geniş konuları araştırırken birçok kelime toplaması yaptım :

- 1) Tasdik
- 2) İz'an
- 3) İltizam
- 4) İtikad
- 5) Latife-i Rabbaniyeye
- 6) İtimad
- 7) İtmi'nan
- 8) Yakîn
- 9) Basiret
- 10) Tefekkür
- 11) İrade (araştırmama yarayacak kadar)
- 12) Konaat (araştırmama yarayacak yönünü)
- 13) Teslim

Bu toplamalar sonucunda birçok tefekkür ve tesbitlerim oldu.

Toplamaları dosya halinde hazırlamışım...

Burada sadece tesbit ve tefekkürlerimi beyan edeceğim...

Em I 203

İman-ı taklidi ile İman-ı tahkiki'nin farkları ①

→ "Halbuki Allah'ı bilmek,
bütün kainatı ihata eden rububiyetine ve
zerrelerden yıldızlara kadar cüz'î ve küllî herşey
onun kabza-i tasarrufunda ve kudret ve iradesiyle
olduğuna
kat'î iman etmek ve
mülkünde hiçbir şeriki olmadığına ve "La ilahe illallah"
kelime-i kudsiyesine, hakikatlarına
iman etmek, kalben tasdik etmekle olur."

Ve devamı...

! "Evet inkâr etmemek başkadır,
İman etmek bütûn bütûn başkadır."

"Fakat O'na iman etmek

→ Kur'an -ı Azîmüŝŝan'ın ders verdiği gibi,

- O Hâ'likî,
- sıfatları ile,
- isimleri ile
- umum kâinatın şehadetine istinaden kalben tasdik etmek;
- ve elçileriyle gönderdiği emirleri tanımak;
- ve günah ve emre muhalefet ettiği vakit,
- kalben terbe ve nedamet etmek iledir.

Yoksa, büyük günahları serbest işleyip
istîğfar etmemek ve aldirmamak,
o imandan hissesi olmadığına delildir. " !

"Yoksa, "Bir Allah var" deyip,

- bütûn mülkünü esbaba ve tabiata taksim etmek ve onlara isnad etmek,
- hâşâ' hodsiz şerikleri hükmünde esbabı merci tanımak ve
- herşeyin yanında hâzur, irade ve ilmini bilmemek ✓ ve
- şiddetli emirlerini tanımamak ve
- sıfatlarını ve
- gönderdiği elçilerini, peygamberlerini bilmemek,
- ⇒ elbette hiçbir cihette Allah'a iman hakikatı onda yoktur.

! Belki küfr-ü mutlakta -> manevî cehennemün dünyevî?
• ta'zibinden kendini bir derece teselliye almak için o sözleri söyles.

< Tesbit 1 >

İman-ı taklidi?

→ taklid kelimesi : delil ve belge istemeden kabul edilen

↳ bu safdilane kanaat etmek oluyor (T.H. 642)

↳ kazıye-i makbule (Em I 91)

↳ zann-ı galible kanaat verir (Em I 91)

↳ "takliden kabul edesler, çünkü ehl-i tahtik değil (STG 232)

İman-ı tahtiki?

→ tahtik kelimesi : inceleme, araştırma demek

< Em I 91 >

"Hatta ilm-i mantıkta 'Kazıye-i makbule' tabir ettikleri; yani büyük zotların delilsiz sözlerini kabul etmektir.

Mantıkça yakin ve kat'iyeti ifade etmiyor; belki zann-ı galible kanaat verir.

İlm-i mantıkta; bürhan-ı yakini;

hüsn-ü zanna ve makbül şahıslara bakmıyor;

cerbedilmez delile bakar ki;

bütün Risale-i Nur hüccetleri, bu bürhan-ı yakini kısmındadır.

< Em I 103 >

"İman, yalnız icmalî ve taklidi bir tasdikte münhasır değil."

"Bütün ilimlerin ve marifetlerin ve kemalât-ı insaniyenin en büyüğü imandır...

ve iman-ı tahtikiden gelen tafsilli ve bürhanlı marifet-i kudsiyedir."

1. Fark : İman-ı tahtiki İLİM ile olur.
İman-ı taklidi de ilim yok.

< Tesbit 2 >

< Em I 104 >

"Evet, iman-ı taklidi, çabuk şüphelere mağlub olur.

Ondan çok kuvvetli ve çok geniş olan iman-ı taklikide pek çok meratib var.

O meratiblerden ilmelyakin mertebesi, çok bürhanlarının kuvvetleriyle binler şüphelere karşı dayanır.

Halbuki taklidi iman bir şüpheye karşı bazan mağlub olur."

2. Fark: İman-ı taklikî → binler şüphelere karşı dayanır!

İman-ı taklidi → bir şüpheye karşı bazan mağlub olur.

< İman-ı taklikînin yolları >

Ve devamı...

1) "Ve ulema-i ilm-i kelamın binler cild kitapları,
→ akla ve mantığa istinaden telif edilip, yalnız o
→ marifet-i imaniyenin → bürhanlı ve akli bir yolunu
göstermişler. ⇒ yani AKIL yolu

2) Ve ehl-i hakikatın yüzler kitapları
→ keşfe, zevke istinaden → o marifet-i imaniyeyi
daha başka bir cihette izhar etmişler. ⇒ yani KALB yolu

3) Fakat, Kur'anın mucizetâr cadde-i kübrası, gösterdiği
→ hakikat-i imaniye ve
→ marifet-i kudsiye;
o ulema ve evliyanın pek çok fevkinde bir kuvvet ve
yüksek marifet caddesini tefsir edip, ...
⇒ yani hem AKIL hem KALB yolu

<Mekt. 331>

" Hem iman yalnız ilim ile değil , imanda çok letaifin hisseleri var.

Nasıtki bir yemek mideye gürse , o yemek muhtelif a'saba , muhtelif bir suretle inkısam edip tevzi olunuyor.

İlim ile gelen musait-i imaniye dahi, akıl midisine girildikten sonra, derecata göre ruh, kalb, sür, nefis ve hakeza letaif kendine göre birer hisse alır, maseder.

"Eğer onların hissesi olmazsa, noksanlar."

⇒ bu yüksek marifet caddesi!

⇒ marifet-i kudsiye dur!

<Mekt. 330>

<Tesbit 3>

"Evet İlm-i Kelam vasıtasıyla kazanılan marifet-i İlahiye, marifet-i kâmile ve

→ huzur-u tam vermiyor.

Kur'an-ı Muciz-ül Beyan'ın tarzında olduğu vakit,

→ hem marifet-i tammeyi verir,

→ hem huzur-u etemmi kazandırır...

" İlm-i Kelam vasıtasıyla aldığı marifetullah ne kadar noksan görülüyor ; öyle de ;

Tasavvuf mesleğiyle alınan marifet dahi,

Kur'an-ı Hakîm'den doğrudan doğruya

veraset-i nübüvvet sırrıyla alınan marifete nisbeten o kadar noksandır...

Kur'an-ı Hakîm'den alınan marifet ise ,

→ huzur-u daimiyi vermekle beraber , ...

! Herşeyde Cenab-ı Hak'ın marifetine bir pencere açar. !

3. **Fark:** Bu arada şunu tesbit ettim:

İman-ı taklidi'de → Marifet yok!
İman-ı tahkiki'de → Marifet var!

→ İman-ı taklidi'de bir şüpheye mağlub olur demıştik.
Yani iman-ı taklidi'de çok şüpheler olur.
Bunun tehlikesi şudur:

< Mekt. 333 >

< 4. Tesbit >

"İman ise hem o şahıstaki her ferdin nur-u hayatıdır,
hem girdiği âlemin ziyasıdır...

Hem insanda madem nefis, heva ve vehim ve şeytan hükmediyorlar, çok vakit imanını rencide etmek için gafletinden istifade ederek çok hileleri ederler, şüphe ve vesveselerle iman nurunu kaparlar."

Dimâğ

1) Tahayyül 2) Tasavvur 3) Taakkül

↳ burada AKLA Teklif geldi

eğer Allah hidayet verirse

↳ 4) Tasdik 5) İz'an 6) İltizam 7) İhtid

↳ burada İman başlıyor ⇒ şu an sadece Dimâğda
→ taklidi? iman

→ Eğer ilim öğrenir ve bunları tefekkür ederse, (Lem 163)
imani vicdana iner ve iman-ı tahkiki sahibi olur.

4. **Fark:** İman-ı taklidi → Dimâğda

İman-ı tahkiki? → Dimâğ + Vicdan bütünlüğünde!

* Tashih → İman ziyası vicdandan gelir
(Söz 705) İman nuru dimağdan yansır
"ZİYA-YI KALBİ'E OLMAZ NUR-U FİKİR MÜNEVVER"

Dimağ :

NUR yansıtıyor

Tahayyul - Tasavvur - Taakkul - Tasdit - İlan - İhtizam - İhtisad

ZİYA

İtim ⇒ Delil, Bühran, Hücce

Vicdandan : NUR

ZİYA *

→ Yukarıda : "Şüpheler, Vesveseler → iman nurunu kaparlar"
Yani : İtim olmayınca

↳ şüphe ve vesveseler olduğundan,
imani zayıf olur → vicdandan ihtisad yok
↳ vicdandan nur gelmez dimağa!

→ Peki bu ne demek oluyor? Bakalım!
Önce 4. Farkı destekleyelim :

<Sözler 732>

"İmanın yeri kalbdür ; dimağ ise oluyor mâkes-i nur-u iman

Bozan da mücahiddür, bozan süpürgecidür. (→ Dimağ)
Dimağda vesveseler, hem pek çok ihtimaller
kalb içine gümese, sarsılmaz iman, vicdan.

Yoksa bazılarının zannınca iman dimağda olsa ;
ruh-u iman olan hakkalyakine,
ihimalat-ı kesire olur birer hasm-i b'eriman.

Kalb ile vicdan, mahall-i iman.

Hads ile ilham, delil-i iman.

Bir hiss-i sâdis ; tarîk-i iman...

Fitr ile dimağ, betgi-i iman.

< Hutbe-i Şamiye 77 >

"Evet iman kalbde, kafada daimî bir manevî yasakçı.
buraktığından feno meyelanlar histen, nefisten çıktıkça
"yasaktır" der, taradeder kaçar.

Evet insanın filleri → kalbin, hissin temayulatından çıkar.
O temayulat, ruhun ihtisaratından ve ihtiyacatından
gelir.

Ruh ise, iman nuru ile hareket eder.

Hayır ise yapar, şer ise kendini çetmeğe çalışır.
Daha kötüler onu yanlış yola sevk edip mağlub etmez."

< 5. Tesbit >

→ Vicdanda marifet olmayınca, dimağa iman nuru
gitmiyor. → bu şu demek: Dimağ, vicdan kontrolü
altında olamıyor. Vicdan kontrolü altında olursa,
dimağ asıl vazifesini yapabilir.

Dimağın vazifesi → mücahid

→ süpürgeci

→ makel-i nur-u iman

→ Dimağ + Vicdan ⇒ bütünlüğü ile

1) Şüpheler ve vesveselerden kurtulur (Em I 147)

2) Ruh hareket eder

↳ yani: Kebariden kaçır + İbadete yönelir

5. Fark: İman-ı tahkiki sahibi → Farzları yapar +
→ Haramdan kaçır

İman-ı taklidi sahibi

↳ Farzlar yok +

↳ Kebarilere devam eder

<6. Tesbit>

<Lem 163>

"İman-ı tahtikinin kuvvetiyle ve marifet-i Sani'i netice veren masnuattaki tefekkür-ü imaniden gelen lemeat ile bu nevi huzur kazanıp, Hâlık-ı Rahîm'in hazır nâzur olduğunu düşünüp, ondan başkasının teveccühünü aramayasak; huzurunda başkalarına bakmak, meded aramak o huzurun edebine muhalif..."

<Aso-yı Musa 72>

→ İman nuru ile dünyaya bakan adam anlar ki...

"Sani'-i Zülcelal'in esmasına bakar..."

"Onlara şirin bir mütalaagâh, birer kitab-ı marifet olur. Manalarını zıhuurun zihinlerinde... bulup..."

→ Tefekkür etmeyen kâinata mana-yı ismiyle bakar!

<Sözler 131>

"Evet o Furkan'dur ki; ...

Hem herbiri birer harf-i manidar olan mevcudata

"mana-yı harfi" nazariyya, yani onlara Sâni' hesabına bakar. "Ne kadar güzel yapılmış, ne kadar güzel bir swette Sâni'inin cemaline delalet ediyor" der. Ve bununla kâinatın hakiki güzelliğini gösteriyor.

...
Şu kitab-ı kebirin hurufâtına "mana-yı harfi" ile, yani Allah hesabına bakmak lazım gelirken; öyle etmeyip

"mana-yı ismi" ile, yani mevcudata mevcudat hesabına bakar, öyle bahseder. "Ne güzel yapılmış" a bedel "Ne güzeldir" der, çirkinleştirir. Bununla kâinatı tahkir edip, kendisine müsteki eder."

Kadir Colak

→ İman-ı taklidi sahibi → ilmi yok
→ marifeti yok
→ tefekkürü yok dedik.

→ Tefekkürü ve marifeti olmayan
→ kâinata mana-yı ismiyle bakar

5. Fark: İman-ı taklidi sahibi → kâinata, mevcudata
mana-yı harfiyle bakar
İman-ı taklidi sahibi ise → mana-yı ismiyle bakar

<7. Tesbit>

→ Kâinata mana-yı ismiyle bakmanın netice nedir peki?

<Barla 348>

"Ruhuz felsefe ekseriya mana-yı ismiyle bakıyor,
→ tabiat bataklığına saplanıyor."

<Sözler 86>

"Hem ehl-i tabiat ve ehl-i dalâlet ve ehl-i felsefe,
onlardaki kalem-i kader ve kudretin yazdığı ince hattı
okuyamadıkları için onlarda boğulmuşlar, tabiat
bataklığına düşmüşler."

<Sözler 664>

"İşte ey tabiat bataklığına düşen gafil!
Eğer tabiatı kırıp, kudret-i ilâhiyeyi tanımasan;
herbî şeye, hatta herbî zerreye, hâdsiz bir kuvvet
ve kudret ve nihayetsiz bir hizmet ve meharret,
belki ekser eşyayı görecek, bilecek, idare edecek bir
iktidar, herşeyde bulunduğunu kabul etmek lâzım
gelir."

→ Yani SİRKE düşer!

< Lem 273 >

" Yoksa kâinatın arkasında durup kâinata bakan ve önünde esbabı gören ve fersten nazar eden, elbette → esbab içinde boğulup, → tabiat bataklığına düşmek ihtimali var. "

< 17. Nuriye 239 >

" Zira onun akli gözündedir, Göz ise, kalb ve ruhun gördüklerini göremez. Çünkü kalblerinde can kalmamıştır. Gaflet o kalbleri tabiat bataklığında çürütmüştür. "

Tesbit:

Kâinata, mevcudota mana-yı ismiyle batan İman-ı taklidi sahibi :

→ esbaba dalar

→ tabiata batar

} NETİCESİ :

Zaten şüphelere mağlub olur demiştük 2. Tesbitte!

< 17. Nuriye 183 >

" Evham, şübehat, dalalatın menşe' ve mahzenlerinden biri: Nefis, kendisini kader ve sıfat-ı İlahiyenin tecelliyat dairesinden hariç addeder.

Sonra tecelliyata mazhar olanlardan birisinin mevkiinde kendisini farzeder. Onda fena olur. Sonra başlar bazı teviller ile o şeyi de Allah'ın muhtûnden, tasarrufundan çıkarır.

Kendisinin girmiş olduğu şirk-i hafîye girer. "

< 8. Tesbit >

Esbaba dalar + Tabiata batan → İman-ı taklidi sahibi → **ŞİRK-İ HAFİYE** girer!

<9. Tesbit>

→ Şirk-i hafîye girmenin vahim neticesi :

<M. Nusîye 185>

"Enaniyetten neş'et eden şirk-i hafî katılaştığı zaman → esbab şirkine inkılab eder. Bu da devam ederse → küfre tahavvül eder. Bu dahi devam ederse → ta'tile yani hâleksizliğe incirar eder. El'iyozü billah!"

<10. Tesbit>

→ İman-ı taklidi sahibinde :

- farzlar yok
- kebair var
- imanı dimağda (Söz 706) + (Söz 732)
- mana-yı ismiyle bakarak → kâinatı takfir edip, kendisine müşteki eder demiştik ?

→ İman-ı taklidi sahibi → ehl-i itikaddır !
Bak :

<Sözler 142>

"Âhireti tasdik eden, fakat ! sefahet ve dalalette gidenlere, bir haps-i ebedî ve bütün dostlarından bir tecrid içinde bir haps-i münferid, yalnız başına bir hapis kapısıdır. Öyle gördüğü ve itikad ettiği ! ve inandığı ! gibi hareket etmediği için öyle muamele görecektir."

Ehl-i itikada → Cennet görünmüyor !

- ↳ Haps-i ebedî
- Haps-i münferid

6. Fark: İman-ı taklidi → Cennete giremiyor !

KeskinColor

İman-ı tahtiki → 1. Direk cennete 2. cehennemde temiz-
Lendikten sonra cennete!
→ Sebebi : → yani ebedi cehennem yok buna!

<Asa-yı Musa 172>

" İbadeti terkeden , hem kendi nefesine zulmeder ...
Hem kâinatın hubuk-u kemalatına karşı bir tecavüz ,
bir zulümdür .

Evet nasıl ki küfür , mevaudata karşı bir tahtiki ;
terk-i ibadet dahi , kâinatın kemalâtını inkârdur .
Hem hikmet-i İlahiyeye karşı bir tecavüz olduğundan
dehşetli tehdide , şiddetli cezaya müstehak olur . "

→ Peki " Kalbinde zerre kadar imanı olan ,
cehennemden kurtulacaktır " bilmana Hadis-i
buyuruyor Resulullah sav. ! Şerif .

→ İman-ı tahtiki sabibi → ehl-i itikad } Söz 142
İman-ı tahtiki sahibi → ehl-i iman }

→ İtikad → aklidir (Söz. 706)
İman → kalbidir (Söz. 732)

<11. Tesbit>

<Gençlik R. 159>

" Dünyayı ve ondaki mahlukatı mana-yı harfiyle sev,
mana-yı ismiyle sevme ...
Ve kalbin batınına , başka muhabbetlerin girmesine
meydan verme .

Çünkü batın-ı kalb → âyine-i Samed 'dir ve
ona mahsustur . "

<Hakikat Nurları 68-69>

Mana-yı ismiyle sevmek → Muhabbetullahı perde duyur.
Mana-yı harfi ile sevmek → Muhabbetullahı vesile

7. Fask : İman-ı tahtidi sahibine Muhabbetullah dair çok perde var .
İman-ı tahtiki sahibine ise herşeyde Muhabbetullah dair sebebler bulur , muhabbeti ziyadeleşir .

Allah'a cc. iman ve Allah'ı cc. tasdik yolları ?

Rabbimizi bize tanıttıran ve varlığını isbat eden dört bürhan var :

< M. Nuriye 246 >

1. Bürhan → Muhammed asm.
2. Bürhan → Kâinat
3. Bürhan → Kitab-ı Mu'ez-ul Beyan
4. Bürhan → Vicdan

• Vicdan → Âlem-i Gayb ve Şehadetin
• nokta-i iltisabı ve
• berzahı
→ iki âlemden birbirine gelen seyyaratın müttelâsı
→ fitrat-ı zîşuur

• Fitrat ve Vicdan → akla bir penceredir
→ Tevhidin şuarını neşrederler. "

→ Benim merak ettiklerim şunlar idi :
Allah'a iman → ne zaman başlar ?
→ neden başlar ?
→ nasıl oluşur ?

<M. Nuriye 254>

Vicdan

↳ fitrat-ı zîşuurdur

1) Fitrat yalan söylemez

2) Hiss-i saika ve saika var → O sevk ve şevk yalan söylemez

3) Fitrat ve vicdanla ⇒ Nokta-i istinad

+ Nokta-i istimdad

↳ iki hakikat-ı zarurîyedir

↳ bu iki nokta olmazsa ⇒ ruh-ü beşer en sūfli, en berbad bir mahluk olur.

4) Akıl ta'til-i eşgal etse de, nazarını ihmal etse, vicdan Sâni'i unutmaz.

Kendi nefsinin inkâr etse de → onu görür,

→ onu düşünür,

→ ona müteveccihdir

→ Hads onu daima tahrik eder

→ İlham onu daima tenvir eder

→ Meyelanın muzaafı olan arzı

↳ muzaafı olan iştiyak

↳ muzaafı olan aşk-ı ilahî

↳ onu daima marifet-i Zülcelale sevk eder

⇒ bu incizab ve cezbe → bir hakikat-ı cazibedarın cazibîyledir

↳ bürhan-ı enfüsîdir.

→ Bir insan Allah'ı düşünmese, bilmese, anlamasa bile, vicdan unutmazmış.

→ Hiss-i saika ve saika ile Rabbini arar, çünki Nokta-i istimdadla ve Nokta-i istinadla ihtiyacı var.

→ Bu iki nokta ile Rabbini bulmak ve tanımak arzusu, iştiyaki ve aşkı olur.

→ Bu iki noktanın ehemmiyetine bak :

< M. Nuriye 255 >

"Kalb bedenin aktarına, neşr-i hayat etkiği gibi,
→ kalbdaki ukde-i hayatiye olan

↳ Mârifet-i Sâni'dir ki,

ishidodat-ı gayr-ı mahdude-i insaniye ile

→ mütenasip olan â'mâl ve müyül-ü müteşâibeğe
neşr-i hayat eder

Lezzeti işine atar ve kıymet verir
ve bast

ve temdid eder.

İşte nokta-i istimdad."

→ Demek hayatın → anlamı

→ devamı

→ kıymeti bu nokta ile olur!

"Ve kavgâ ve müzâhemetin meydana olan
dağdağa-i hayata hücum gösteren âlemin,
binlerce musibet ve müzâhemelere karşı
yegâne nokta-i istinad yine mârifet-i Sâni'dir."

→ Demek bu nokta güç ve güven veriyor!

"Şu nokta-i istimdad ve nokta-i istinad ile ...
her vicdanda iki pencere olan şu iki noktadan
Sâni'i Zülcelâl mârifetini kalb-i beşere daima
tecelli ettiriyor.

Akul gözünü kapasa da, vicdanın gözü daima açıktır."

< Tesbitlerim >

İLK İMAN

→ Vicdan → âlem-i gayb ve şehadetin
• nokta-i ihtisabı ve
• berzahı
demisti M. Nuriye'de.

→ Vicdanda ama → İrade + Zihin + His + Latife-i Rabbanîye
var!

"Latife-i Rabbanîye"
"Kalb telefonu"
"Kalbin kulağı" } başlıkla toplamalardan
şu tesbitim oldu:
Vicdandaki o berzah,
o nokta-i ihtisab
⇒ Latife-i Rabbanîye

1) < İşarat-ul İcaz 77 >

"Kalb imanın mahalli olduğu gibi, en evvel Sâni'i arayan ve isteyen ve Sâni'in vücudunu delailiyle tân eden → Kalb ile vicdandır.

Zira kalb, hayat malzemesini düşünürken, en büyük bir acze maruz kaldığını hisseder etmez, derhal bir nokta-i ihtisabı; kezalet emellerinin tenmiyesi (nemalandırma) için bir çare ararken, derhal bir nokta-i ihtisabı aramaya başlar.

Bu noktalar ise, iman ile elde edilebilir."

2) "İrade" başlık derlememden elde ettiğim tesbit:

İrade → Meyil

Zihin → İhtiyas

His → Şevk

Lat. Rabb. → İncizab (Söz. 586)

- Yani 8 bir hakikat-ı cazibedarın cezbiyle
- 1) Lat. Robbaniyede → incizab ve cezb olur
  - 2) Bu cezb His'i → şevklendirir
  - 3) Zihîne → ihtiyacını hissettirir (N. istinad + N. istimdad)
  - 4) Bunların neticesinde İRÂDE'de → Meyil olur

→ Bu kişi cüz'-i ihtiyariyle → aklını kullanarak hidayete yürür...

⟨Şualar 509⟩

"hidayet-i İlahiyeye mazhar akıl sahibi onlardır..."

⟨İşarat-ül İcaz 61⟩

"Çünkü onların cüz'-i ihtiyarlarıyla hasıl-ı bilmasdar olan hidayete yürümleri üzerine, Cenab-ı Hak o sıfat-ı sabite olan hidayeti → halk ve ihson etmiştir.

Demek ihtida, yani hidayete doğru yürümek, onların kesb ve ihtiyarları dahilindedir.

Fakat sıfat-ı sabite olan hidayet, Allah'tandır."

"Sani hidayet-i İlahî, bir burak olup mü'minlere gönderilmiştir.

Mü'minler tarik-i müstakimde ona binerek aş-ı kemalâta yürürler."

- 3) Hidayet → 1) Kur'andır (Söz 245)
2) Peyg. asm (Söz 237)

→ İMAN → Taklidi → sonra olur tahkiki, ama eğer tahkikiye başlarsa, yani imanı ilim elde eder ve tefekkür ederse!

Bundan sonraki iman → Tefekkür ve ilme bağlı!

İşarat-ül İcaz 94

"Kus'an-, Kerim..., Mabudun vücuduna dair olan delilleri iki kisma ayırmıştır:

Birisi:

Haristen alınan delillerdir ki, buna âfâki denilir.

İkincisi:

İnsanların nefislerinden alınan bürhanlardır. Buna enfüsi termiye edilir.

Enfüsi olan kısmını da, biri nefsi diğeri usûli olmak üzere iki kisma taksim etmiştir.

Demek, Mabudun vücuduna üç türlü delil vardır:

Âfâki,

nefsi,

usûli."

→ Âfâki → Kitab-ı kebir-i kâinat

Enfüsi

1) nefsi, yani "ene" ile âyinedarlık cihetiyle

2) usûli, yani "hayat" cihetiyle

(33. Söz - 69)

TASDİK YOLLARI

Şuolar 140

! Özetleme!

1) "İmkân + Hudus"

2) "Teavün + Muvazene + Muhafaza + Tezyin + Tanzim + Tavzif"

3) "Faaliyet-i müstevliye → Esma → Sıfat → Zat"

4) "Kelâm → Vahiy + İlham + Kus'an"

1) Taakkul ile → Varlığını anlıyorsun

2) Âfâki tefekkür ile → Rububiyetini anlıyorsun

3) Enfüsi tefekkür ile → Zatını anlıyorsun

4) Tefekkür ile → Uluhiyetini anlıyorsun

< Tefekkürlerim >

- İsarat-ul İcaz 77 'de dediği gibi, insan N. istinadını ve N. istimalatını temin etmek ister. Onları arar, yani Rabbini arar! Neticesi: *)
bak T.H. 232
- Eğer bu iki noktayı temin edemez ise
- acze maruz kalır
  - emelleri tenmiye edemez
- yani vicdana ziya gelmediği için zulumatta kalır
- Neticesi: Ruh azab çekiyor
- ↳ Sıkıntı
  - ↳ Yelis
  - ↳ rahşet
  - ↳ dehşet
  - ↳ vs. (bak Söz 741)
- yani mânevî cehenneme mübtela olur
+ oklı bir tâzib âleline çevrilir (A. y. Musa 72)
- Ruhun ızdırabını dindirmek için, ibtal-i his nev'inden sefahete veya gaflete dalmak ister. (A. Musa 44 + Söz 633)
- Eğer burada tokat yerse, musibete, helakete uğrarsa, ya psikolog arar, ya da hoca. (M. Nuriye 120)
- Eğer nefsi ona çok hâkimse, hocayı bulsa da dinlemez. Dinlemedikçe → ruh bozulur.
- Bazıları hiç kimseyi aramaz → vicdanı bozulur
→ anarşist olur
↳ bunlarda hem nefis hem şeytan hâkim!
- *) "Hem imansızlıktaki müdhiş bir surette kırılan kuvve-i mânevîyeyi, gayet kuvvetli bir tarzda kazandırır. Ve meyusiyet içinde atalet ve lakaydlığa düşenleri sevk u gayrete, sa'ye sevkeder, çalıştırır." ... vs devamına bak!

→ Taklidi iman sahiplerinde → maddi nefs-i emmare daha çok hâkim (Cerbeze dersi!)

→ Tahkiki iman sahiplerinde → manevi nefs-i emmare daha çok hâkim

↳ Maddi nefs-i emmareyi ibadetlerle terbiye etmiş veya susturmuş (mertebesine göre)

↳ namaz var ama yine de ... deriz ya, işte sebebi bu, hatta bak Lem 77!

"Şu halde kebairi işlemek, imansızlıktan gelmiyor, belki hiss ve hevesin ve vehmin galebesiyle akıl ve kalbin mağlubiyetinden ileri gelir."

(Tefekkürüm) <Dimagin mertebeleri :>

Tasdik → Allah'a imana bakıyor

İzlan → diğer iman rükünlerine bakıyor

Testim } → Emir ve yasaklara bakıyor, yani atlen kabullenmiş
İmbisat }

İhtizam → İslamiyete bakıyor, yani eylem

İhtead → Ahiret inancını hayatına hâkim kılmaya bakıyor

↳ bunların derece, mertebe, inkişaf, inbisat nisbetinde veya doğrultusunda

Tahayyul

Tasavvur

Taakkul

çalışır.